

Македония

Телефонъ № 2892

ОРГАНЪ НА МАКЕДОНСКАТА ЕМИГРАЦИЯ ВЪ БЪЛГАРИЯ

Редакция и администрация:
пл. „Славейковъ“ № 1.

ректоръ: Г. Кулишевъ

„МАКЕДОНИЯ“

вестникъ за политика, културенъ животъ и информация, излиза всеки денъ, освенъ празнични дни.

АБОНАМЕНТЪ:

България: за година 300;
1/2 година 150; 3 мес. 80 лева.
Странство: година 800; 1/2 год.
400 лв.; 3 мес. 200 лв. Америка:
за год. 5 долара; 1/2 год. 3 дол.

ОБЯВЛЕНИЯ:

На на. см. 2-40 лв.
Малки обявления на дума 50 ст.
Въ кроникета на редъ . . 8 лв.
Годешни и външални . . 40 лв.

Царскитѣ хора

(Спомени отъ революционнитѣ борби презъ турския режимъ)

Едно шифровано съобщение отъ ръководителя на мѣстната революционна организация въ Кисура (Тиквешко) ме застави да посетя това село. Придружи ме другарятъ Пано Астарджиевъ. Единъ куриеръ трѣбваше да ни вземе отъ Демир-Капия и да ни заведе въ Кисура.

Тръгнахме отъ Неготинъ приземеръ. Валеше снѣгъ. Догдето достигаше погледътъ, земята бѣше побѣляла и небето — навъсно. Тихиятъ вѣтречъ, който духаше, доведе до насъ трептилия гласъ на мюезина, който отъзда на джамията отразяваше гореща молитва къмъ аллаха да помогне на привѣрнитѣ да се справятъ по-скоро съ омираниятъ имъ конити и да имъ открие тихиятъ вгана, за да ги изтѣбятъ...

Въпреки лошото време и дребелата снѣжна покривка, която патрунивахъ пхтуването, следъ

една часъ ние пристигнахме въ Криволакъ.

Бѣ се стѣмнило. Въ близането ни, обаче, въ района на гарата, едно залтие ни повика, въведе ни въ караулното помѣщение и следъ шателенъ обискъ тамъ, бѣхме пуснати. И крайно време бѣ, защото чуваше се вече тракането на колелетата на идещия пхтински влакъ. Докато вземемъ билети и излѣземъ вънъ, презъ гарата, въ пощния мракъ свѣтнаха третѣ голѣми очи на черното чудовище, чу се продължително изсвръване, влакътъ дълбоко въздъхна и спрѣ, а кондукторътъ извика: „Криволакъ! Биръ даникъ!“ („Криволакъ! Една минута!“)

Качихме се бързо въ влака и подиръ 25 минути пристигнахме въ гара Демир-Капия.

Нощта ставаша бѣ настѣпала. Снѣгътъ продължаваше да вали на гъсти парцали и се висеше надъ главитѣ ни: „Дърветата се

огъваха подъ тежестта на своята бѣла премѣна.

Отбихме се въ кѣщата на единъ приятель, дето бѣ наредено да дойде куриерътъ. Домакинитѣ ни посрещнаха много любезно. Куриерътъ, обаче, още не бѣ пристигналъ.

Заведоха ни въ една голѣма стая на втория етажъ. Печката весело бумтеше и разливаше приятна топлина. Скоро и трапезата бѣ сложена. Презъ време на вечерата разговорътъ се водѣше на една и сѣща тема — освобождението на родината. Тукъ се изтъква, може би за лишенъ пхтъ, неопроверганата отъ никого до сега истина, че никой потиснатъ народъ не е получавалъ свобода на готово, безъ усилия, безъ борби и жертви, — никога по пхтя на примирение сжъ злото.

Когато се бѣхме увлекли въ разговоръ, менъ се стори, че, въ единъ промекъ отъ половина часъ, два пхти се похлопа на пхтитѣ врата, но домакинтѣ ни успокояваше, че цѣпѣли дърва въ съседния дворъ.

Трапезата се вдигна и домакинята ни поднесе кафе.

Вънъ страшна виелица бѣсѣше. Леденитъ вѣтрѣ свирѣше,

както захвърляше снѣгъ въ прозорцитѣ.

Понеже куриерътъ до късно презъ нощта не пристигна, ние легнахме да спимъ.

Да не е трѣгивалъ куриеръ отъ Кисура бѣ невъзможно. Но защо не дойде той въ Демир-Капия? Какво ли му се е случило изъ пхтя? Ами ако той е хлопналъ на пхтинитѣ врата, и никой не отиде да му отвори? Какво е станало съ него въ тая бурна мразовита нощъ?

Още въ сутринния здрачъ ние трѣгнахме, изпратени отъ любезния домакинтъ, който ни посочи пхтя за Кисура. Не се виждаше почти нищо. Цѣлото небе изгледаше като единъ снѣгъ облакъ, спуснаше се надъ земята. Захвърча лекъ мразовитъ снѣгъ. Вѣтрѣтъ радостно го завиваше въ вихрушки и виелицы. Съ голѣма мъка минахме презъ тунела. Сърдигнитѣ вѣтрѣ ни гласкаше и пишеше прѣсно.

Голѣмата македонска рѣка шумеше до насъ и влечеше сълзитѣ на поробеното население.

Пхтѣтъ бѣше много лошъ. Но това не ни попречи да се понесемъ на крилетѣ на фантазията. Върху фона на обититѣ сега въ гжста мѣгла скали нашето въз-

бращение ни изрисуваше съ ярки краски величавата фигура на българския боляринъ *Добромиръ Хризъ*, който въ времето на брати Асеновци сполучи да се настани въ срѣдния Македонин и да образува свое княжество съ седалище крепостта *Просекъ*, която се намираше точно тукъ — въ завонитѣ на срѣдния Вардаръ (Демир-Капия). Ето го славицятъ Хризъ. Той „хвърка като орелъ отъ скала на скала“, унищожава изпратенитѣ срещу него византийски войски и въ сѣщото време самъ изпраща отдѣлни отреди отъ българи и кумани да опустошаватъ Византия...

Но грозната действителностъ въ мѣгъ изгоня видеието; ние едва не се сблъскахме въ мѣглата съ три заплети, които идѣха насреща ни, и първиятъ отъ които ни извика грубо: „Кжде, бре свиинъ!“

Студитѣ бѣ непоносимъ. Вѣтрѣтъ бушуваше въ клисурата и хвърляше заледенитѣ снѣжинки въ лицата на заплетата.

Обяснихме, че снѣцитъ сме изпуснали влака въ Демир-Капия и сега отиваме пеша при болния ни братъ въ Удово, дето днесъ пристига отъ Радовишъ, за да замине довечера за Солунъ.

Заплетата си заминаха безъ да ни задаватъ повече въпроси, а така сѣщо и ние продължихме пхтя си.

Скоро до слуха ни достигна кучешки лай и презъ мѣглата видѣхме бѣлитѣ стени на желѣзопхтиния кантонъ до самия мостъ надъ Вардаръ, дето сега квартируваха джандарми, за да пазятъ моста.

Споредъ даденитѣ ни улѣтвения, ние трѣбваше да вземемъ височивата въ дѣсно отъ тоя кантонъ.

Ето защо, повърнахме се малко назадъ и поехме рида. Пхтуването бѣше трудно; нѣмаше никаква следа отъ пхтъ и ние вървѣхме на посоки. Когато се изкачихме на рѣтищата, къмъ насъ се спусна ръководителтъ на организацията и учителъ въ Кисура. Вѣтрѣтъ развѣваше балтона му. Силно обезпокоенъ за насъ, той излѣзълъ на върха да ни чаква. Защото изпратенитѣ куриеръ два пхти хлопналъ на пхтинитѣ врата на посочената кѣща въ Демир-Капия, и понеже никой не дошелъ да му отвори, той се завърналъ презъ нощта сѣмичкъ.

Царският хора

(Продължение от 1-ва страница)

Тръгнахме към селото, което лежеше предъ насъ, и отидохме пра войводата на четага, — Кръстия Българията. Той бѣше само съ секретаря си, а другитѣ трима четници квартирували въ друга къща. Това било направено по тактически съображения.

При войводата намѣрихме и виновника на нашето идване въ селото.

Ето какво се бѣше случило.

Баши-чаушътъ (старши полицейски служител при околийското управление въ гр. Кавадарци) хвърлил око на една хубава българка. Колчимъ отивалъ въ селото, дето живѣяла тя, чаушътъ винаги се отбивалъ въ нейната къща. Той никакъ не можалъ да я изгони отъ мислитѣ си. Напротивъ, неговата похотливостъ и скотската му страсть все повече се усилвали, но присъствието на мъжа на хубавата гяурка го стѣснявало и той не се решавалъ да я отвлече или да посегне на честта ѝ.

Единъ день късно презъ нощта, когато той пакъ се озовалъ въ сѣщата къща вадно съ единъ свой другаръ, мжжътъ на красивата българка не билъ у дома. Чаушътъ това и чкалъ. Той благодарасждилъ, че сега моментътъ е твърде споденъ за неговата целъ, честната и вѣрна жена предпочела смъртта предъ позора. Тя надала отчаянъ викъ за помощъ и като разярена лъвица се борила за запаване на своята честь, докато най-после паднала убита отъ чауша. Кръвта опръскала убиеца. Свекърътъ и свекърва ѝ дошли късно. Тѣ се облегли въ гъгла на вратата и заплакали съ горещи сълзи. Цѣлото имъ тѣло се тресело отъ ридание. Но време за губене нѣмало. Чаушътъ и другарътъ му убили и тѣхъ и незабелязано напуснали къщата и селото.

На другия день се завърналъ мжжътъ и останалъ потресенъ отъ грозното тройно убийство. Ужасътъ скъзилъ гърлото му. Но очитѣ му останали сухи. Той

погребалъ жертвитѣ и отъ тоя моментъ дирилъ случай да отиѣсти на убиеца, който безнаказано продължавалъ да обикаля селата.

Единъ месецъ следъ убийството чаушинътъ билъ поваленъ отъ куршума на отиѣстителя, когато минавалъ презъ една горичка. И отъ тая минута жребиятъ на последния билъ хвърленъ и пѣтьтъ му — определенъ. Той, може-би самъ не избралъ своята сѣдба, а тя го избрала . . .

Ржководителътъ на Организацията въ гр. Кавадарци, Антонъ Константиновъ, го снабдилъ съ препорѣка, за да бѣде изпратенъ по каналъ въ чужбина. Завели го въ Класура, дето ржководителътъ го задържалъ, понеже не можалъ да прочете препорѣката, която била написана на непознатъ нему шифъръ. Това го усъмнило и се отнесълъ до менъ за инструкции, като ми изпрати и самата препорѣка.

Презъ 1900 год., за когато се отнася разказътъ ми, градскитѣ ржководни тѣла си служеха съ два шифѣра — съ единия кореспондираха помежду си, а съ другия, съ ржководителитѣ изъ селата. Въ бързината, г. Константиновъ написалъ препорѣката съ

непознатия на селскитѣ ржководители шифѣръ, и оттамъ недо-разумението.

Когато сърбскихъ съдържанieto на записката, задържаното лице започна да моли да бѣде оставено тука, за да отиѣцава на народнитѣ потисници и мъчителни. Обяснихъ му, че взетото решение не може да се отиѣни; че ние сами никого не можемъ да зачисляваме въ четитѣ, както той иска, че това може да сторятъ само съответнитѣ тѣла на Вътрешната македоно-одринската революционна организация, и че поради всичко това, той безусловно трѣбва да замине, и то още тая вечеръ. Що се отнася до желанието му да отиѣцава, той може да бѣде напълно спокоенъ, понеже безбройнитѣ крабри чети на Вътрешната революционна организация неспирно крътосватъ македонската и одринска земи и носятъ възмездие на тиранина тамъ, дето той съвсемъ се е забравилъ. И ако мъченичеството е най-доброто обещание за тържество, Македония и Одринско — велики въ своитѣ всѣкидневни жертви — ше бждатъ по-велики въ своята утрешна необорима слава. Осво-

бодителната борба ще се изчерпи съ постигането на нашитѣ свѣтли идеали. А до тогава и той ще има възможность да вземе активно участие въ тая борба.

Следъ това наредихъ да се съобщи на организацията въ с. Градецъ да изпрати куриери близо до желѣзопѣтния мостъ на Вардара, дето ще взематъ единъ мжжъ за препращане вѣтъ отъ Македония.

Нощта се спука студена, мразовита. Чисто и синьо се издигаше небето надъ селото, звездитѣ искреха въ сребърнатъ блѣсъкъ. Вѣтърътъ съвсемъ бѣ утихналъ.

Трима куриери, въоржени съ кримки, съпроводиха лицето. Всичкитѣ тия хора всѣки моментъ бѣха готови да сложатъ живота си предъ олтара на отечеството. За добра честь, такива самоотвержени люде пѣлиха редовѣтъ на организацията. Тѣ ясно виждаха, колко велика е задачата на тѣхния животъ: да се борятъ срещу робството и неправдата и да ги премахнатъ въ своето отечество. Потънали въ сребърнитѣ лъчи на своя идеалитѣмъ, тѣ пре-

зираха смъртта. И не можеше да бжде другояче; носителитѣ на правдата и свободата не умиратъ, макаръ и да бждатъ умъртвени. Огънятъ, който пѣлмти въ сърцата имъ, е непотушимъ.

Вечерта мина въ разговоръ около организационнитѣ работи. Цѣлата чета бѣ при менъ. Тия разговори продължиха до късно. Следъ полунощъ, нашитѣ пратеници се завърнаха. Тѣ доложиха, че въ землището на с. Градецъ били пресрещнати отъ тамошнитѣ куриери и имъ предали лицето, което сърдечно се простило съ тѣхъ и после нататъкъ, придружено отъ новитѣ си другари. Изъ пѣтя не имъ се случило нищо. На отиване и на връщане не минали желѣзопѣтния мостъ не обезпокоявани отъ охраната; „царскитѣ хора“, които презъ деня показвали своето геройство, като безцеремонно вършили убийства и посѣгали на честта на българкитѣ, сега, презъ нощта, даже и главата си не показвали отъ вратата. Само востанитѣ кучета бѣсно се нахвърлили върху опаснитѣ за господаритѣ имъ и за царщината комити.